

Himlőhelyes poézis

– Glenn Esterly beszélgetése Charles Bukowskival –

(*Rolling Stone*, 1976. június 17.)

A ma esti long beachi fölolvashoz készülődve Charles Bukowski éppen a parkolóban rókázik. Minden fölolvása előtt ki szokta dobni a taccsot; a tömeg láttán rájön a cidrizés. És ma este tényleg rengetegen vannak. Úgy 400 diák zajong odabenn – többségük most érkezett a közeli kocsmából – a California State University auditoriumában, a Költészet Hetének negyedik napján. Persze nem éppen az efféle események kapcsán számítanak rá, hogy izgalomba jön a campus, ami érthető is az első három nap gyér közönséget vonzó fölolvásai után. Bukowski azonban állandóan sok embert mozgat meg. Akad némi hírneve errefelé – előadásmódjának és költészetének egyaránt. Legutóbbi ittjártakor délután és este is föl kellett olvasnia. A két esemény között átlépte azt a bizonyos határt az ital-fogyasztás terén. Így este már túl részeg volt ahhoz, hogy tovább olvasson, ezért úgy döntött, válogatott sértésekkel szórakoztatja a diákközönséget. Igazi show kerekedett a dologból. Leo Mailman, egy kis irodalmi lap kiadója és a ma este koordinátora, kikukucskál a függöny mögül, hogy vessen egy pillantást a közönségre, majd így szól: „A többség már a múltkor is itt volt. Sokan távoztak csalódottan Bukowski részegsége láttán; úgy gondolták, átvágták őket. Mások viszont tökéletesen elégedettek voltak, mert úgy érezték, az igazi Bukowskit láthatták – tudod, a legendásan mogorva, vén kujont, az alkoholistát, aki szarik az egészre, és körbecsörtet azt figyelve, kivel akaszkodhatna össze. Látták Bukowskit, a maga természetességében.”

„A másik szélsőség, amikor elhívtam, hogy beszéljünk meg a fölolvassal kapcsolatos teendőket, abszolút józanul érkezett meg és nem győzött bocsánatot kérni legutóbbi viselkedése miatt. Rendkívül választékos modorban beszélt, előadta, mennyire sajnálja, hogy bepiált, és reméli, ezúttal meghálálhatja, hogy akkor elviseltük. Lenyűgözött. Szóval ki mondja meg, melyik az igazi Bukowski – a vad piás, aki látványosságot csinál magából, vagy az alázatos, bártortalan fickó, aki amiatt aggódik, hogy valakit becsapott?”

Néhány perc múlva föltűnik Bukowski begombolatlanul hagyott nyakú ingben, rongyos, faszén színű, az American Graffiti korszakra emlékeztető sportdzsekiben és lötyögő, szürke pantallóban, miután kellően bemelegített a parkolóban. Sápadtan és idegesen szól oda Mailmanhez: „Na jó, essünk túl ezen a travesztían, hogy fölmarhassam a csekkemet és elhúzhassak a pokolba.” Ezután kívánszorog a színpadra mindenféle előzetes bejelentés nélkül. Mailman Bukowski kísérlőjéhez, a határozott, arányos termetű, 34. évében járó Linda Kinghez fordul, aki költőként és szobrászként már ötödik éve ápolja viharos kapcsolatát Bukowskival. „Vele, minden rendben?” kérdezi Mailman. „Persze. Csak pár sört ivott, egész jól érzi magát. Ma este ki akarja vágni a rezet.” A közönség tapsolni kezd, miközben Bukowski odavisz egy széket a színpadon lévő kicsinyke asztal mögé. Egészen közel hajol a mikrofonhoz, „Charles Bukowski vagyok” majd jól meghúzza a nála lévő termoszt tele vodka-narancssal, miközben számos diák suttojja oda neki üdvözlétét. Félig gátlásosan, félig vigyorogva szólal meg. „Hoztam magammal egy kis C-vitamint, az egészségem megőrzendő... Nos, újra itt, ezen a költészeti szélhámosságon. Nézzék, úgy gondoltam, előbb a komoly verseket olvasom föl, aztán félre velük a picsába, hogy egy kicsit élvezhessük is egymás társaságát, rendben?”

Egy diáklány a harmadik sorból, aki először látja élőben a költőt, a barátnője felé fordul, „Szerinted is olyan csúnya, mint amilyennek mondják?” A barátnő ujját a szája elé téve méregeti a költőt. „Igen. Mégis van benne valami impresszív. Az arca...mintha már száz évet élt volna. Egyszerre tragikus és méltóságteljes.”

Az arc. A bevett normák szerint csúnya, de Bukowski eddigi 55 éve alatt pontosan ilyennek is találták az emberek. Nem gondoltak mást róla a csonttörő, agysibbasztó mészárszéki, gyári munkák éveit alatt, amikor az Amerikai Álom túloldalán teltek napjai. Azóta megváltozott egy s más. A durva, antiszociális alkoholista ma már írógépével keresi a kenyerét, egyre csak döngöli szavait a papírba, kíméletlenül személyes, nyers érzékenységgel találja verseit és sikamlós, anekdotikus novelláit, melyeket számos nyelvre fordítottak le meghozva számára a nemzetközi elismertséget. Az élményei kerülnek terítékre írásaiban: nyomor, alantas munkák, állandó másnaposság, elviselhetetlen nők, börtön, küzdelem a fennálló ellen,

kudarc, melankólia. Mintha a csapdába esett lábát próbálná átharapni bokánál, hogy kiszabadulhasson. Semmi örömet nem találna e világban az olvasó, ha nem könnyebbülne meg folyton a szardonikus humorú részek elérkeztekor, amittől az az érzése támad az embernek, hogy W.C. Fields támadt föl író formájában.

Bukowski vonzerejét a természetes, szakállas költő, Gerald Locklin (irodalmat tanít itt az egyetemen) foglalta össze a fölolvadás kezdete előtt. Locklin, aki már jó pár éve kíséri figyelemmel Bukowski fejlődését, s négy éve személyesen is ismerik egymást, a kocsmában sört iszogatva jegyezte meg néhány diáknak: „Én egy túlélési tanulmányt látok benne. Ez a fickó nemcsak túlélte afféle dolgokat, melyektől mások már rég a föld alatt lennének, de maradt még benne annyi megszólalási szándék és tehetség, hogy írni kezdjen róluk. Tudjátok, az ember számtalan olyan alakba botlik a bárókban, akik mindig azzal jönnek, ha egyszer megírnák az életüket, micsoda nagyszerű olvasmány lenne. Persze soha nem fognak hozzá. Bukowski belevágott.”

Locklin úgy véli, Bukowski „megérdemli az esélyt, hogy új irányba vezesse az amerikai költészetet a maga direkt, spontán, párbeszédes, szabad versformán alapuló stílusával. Mennyi költő mondogatja már mióta, hogy szeretné följavítani munkái narratív karakterét, de ez Bukowski föltűnéséig senkinek sem sikerült. Ő különösebb fejtorés nélkül, természetéből fakadóan vitte mindezt véghez. A tradicionális iskola költői gyűlölik érte, bár szerintem a folyamat, amit elindított, már régóta esedékes. Stílusa rejt magában veszélyeket: töménytelen rendkívül szokványos darab kerülhet nyomtatásba, ami Bukowskinál is előfordul. De ha mindent belead, szinte legyőzhetetlen, ezt elhihetitek.”

Hal Norse másik nézőpontot képvisel, miután több évnyi szoros ismeretség után kapcsolatuk tönkrement. Norse a következőket írta kettejük viszonyáról a Small Press Review-ban: „Gyűlöletes ember – és Atyaisten, olyan utálatos tud lenni, hogy az ember legszívesebben fölnyomná egy tevé seggébe –, mégis valahogy annyi melegség és arrogáns sárm sugárzik át a rohadékon, hogy vonzó személyiség tud maradni, minden rusnyasága ellenére is.”

Szóval itt van ő, végre befutott. Sartre és Genet önként jelentkezett költészete méltatására. Kirobbanthatatlan az underground népi hős pozíciójából. Iskolák tucatjai röptetik keresztül az országon, hogy fölolvasson náluk. Néhány kritikus egyenesen Miller és Hemingway írásaihoz méri prózáját. A Nemzeti Művészeti Alap ösztöndíjjal jutalmazta. Valamelyik egyetem irodalmi archívumot létesített a neve alatt. Korai kiadatlan művei gyűjtemények értékes darabjai. A New York Review of Books – az Isten szerelmére – szintén méltatta. Kíváncsi fiatal lányok váltják egymást az ajtaja előtt. Az arca ma már tragikus...méltóságteljes...sőt, szép jelzőket kap.

Ez az arc – mi mással is kezdhetnénk – számos sérelmet szenvedett el az évek során. Tizenévesként hónapokig feküdt kórházban egy vérbetegség következtében, amitől apró alma méretű kelések lepték el az arcát és a hátát („Az apám iránti gyűlöletem ült ki a bőrömrre – emocionális dolog volt”), és egész életére otthagyták himlőszerű nyomaikat az arcon. Később számos kegyetlen prosti vajt ki húscsapatokat körmeivel az ábrázatából, amikor túl részeg volt a visszavágáshoz. Ráadásul az arctérképe közepén ott csücsül a gumós orr, duzzadt és göröngyös, s hiábavaló tiltakozásképpen vöröslök a túlzott alkoholfogyasztásra reagálva. Az orr fölött pedig két kicsinyke, szürke szem ágyazódik mélyen a hatalmas koponyába, pislog óvatosan a világba. Váratlan fejlemény Bukowski testén a két kéz: meglehetősen finom holmik a két izmos kar végén, művész- vagy zenészkezek. Tényleg csodások. („A nőknek mindig azt mondom, az arcomon az élményeim, a kezeimen a lelkem rejtelsei tükröződnek – bármi, csak lekerüljön végre az a bugyi.”) Ezek a szépséges kezek minden egyes vers végén a termosz után nyúlnak, hogy lendületet kapjon a következő poéma fölolvadásához – a nőiről.

A vodka dolgozik; gördülékeny az öregfiú, Bukowski jó formát mutat, éppen elég pia kering benne, hogy kihozza belőle a showmant, a közönség pedig kiválóan veszi a lapot. A humoros soroknál szándékosan rájátszik, bizonyos szótagokat megnyújt, hangsúlyoz a temetkezési vállalkozóra emlékeztető hangján, s ugyanazokat a hajlításokat képes kifejezni szóban is, amiket írásban. A sokszor hangoztatott fölolvadás-utálata ellenére most úgy tűnik, élvezi, s a performansz záróakkordjaként készülő regénye egyik részletével lepi meg hallgatóit. Gátlások nélküli beszámoló egy hájas, szexéhes,

középkorú nővel való találkáról („Sajnos tényleg megtörtént velem”), melynek föltárásával folytonos, hangos érzelemnyilvánításokra ítéli hallgatóságát: „Fölébem dobta magát, s ez a majdnem angyal össze is lapított a maga 220 fontjával. Kitért ajkait az enyémhez préselte: szájában nyál, vöröshagyma, poshadt bor és négyszáz ember spermájának íze keveredett. Nyálás nyelvét a számba tuszkolta, mire kiszabadultam és ellöktem...Mielőtt még menekülőre foghattam volna a dolgot, ismét megragadott. Golyóimat két marokra fogta. Szája kitárult, feje lehanyatlott, elkapott; fejével egyre csak bólogatott, szívott, rángott. Noha majdnem elokádtam magam, farkam egyre csak nőtt. Ekkor golyóimon hatalmasat rántott, miközben majdnem félbeharapta a dákómat: földre kényszerített. Cuppogó hangok töltötték meg a szobát, miközben a rádióból Mahler szólt. Csupa nyál, bíbor dákóm immáron jócskán meredezett. Ha elélvezek, gondoltam kétségbeesetten, sosem fogom megbocsátani magamnak...”

A részlet végét a diákok többsége ovációval fogadja. Bukowski leveleszi a szemüvegét, s a tömeg felé int. „Most pedig nyomás innen kifelé és jöjjön a szétesés.” Összegyűjti papírjait, indulni készül. Kifelé mentében sem akar szünni a taps, majd – nyilván hálás – hirtelen visszafordul, s fogja a mikrofont. Egy pillanatra előtör belőle a régi vágású ember. „Árad belőletek a szeretet” mondja, „szemetek.”

Henry Charles Bukowski Jr.: regényíró, novellista, megalomániás, bujálkodó, szoknyabolond, élő legenda, a klasszikus zene megszállottja, trágárságkedvelő, szerető apa, szexista, testi nyomoronc, sittes, aranyérsújtott, zseni, csaló lovis, kitaszított, antitradicionalista, verekedő és egykori polgári szolgálatos három szobás házikója kicsiny nappalijában ücsörög, a silány lakás havi 105 dollárjába kerül elhasználódott padlóborításával, kopott bútorzatával és rojtos függőnyeivel. Nyolc házikó áll a kis udvaron, pont a Nyugati sugárút végén Hollywoodban, egy olyan környéken, ahol egymást váltják a masszázsszalonok, pornómozik és az elviteles kajáldák. A szomszéd nő sztriptíztáncosként dolgozik, egy másik bérlő pedig a szemközti masszázsszalont vezeti. Bukowski itt érzi magát otthon. Nyolc éven át egy hasonló fabódében lakott, ahol szünni nem akart az ihlet, noha minden egyes, ott járó vendége szerint az a hely volt a legmocskosabb szállás, amit valaha is láttak (maga Bukowski

saját teste ügyében mindig is megrögzött tisztaságmániás volt: naponta négyszer-ötször is megfürdik). Később beköltözött egy modern komplexum sokkal drágább lakásába, ott azonban nem találta a helyét, írógépe egyre többet hallgatott. Erre kiköltözött ide abban a reményben, hogy visszatér kreativitása: egyelőre működik a dolog. Nincs még itt annyi ideje, hogy elfogadható mennyiségű por és sörösuveg gyűljön össze a sarkokban, de azért dolgozik rajta. Csúpn két dolog marad meg az emberben a hely láttán, két festmény a falon. Bukowski munkái, és egész jók.

Dobozos sört vedel: két hatos csomaggal is hoztam az interjú gördülékenységének elősegítéséhez. Esze ágában sincs betenni őket a hűtőbe, nyilvánvalónak tartja, hogy elfogy az egész, mielőtt végeznénk. Mezítláb ül kék farmerben, halványsárga, rövid ujjú ingéről hiányzik egy gomb a köldökénél. Elengedettnek, nyugodtnak tűnik. Legalább is szerintem. Mindazonáltal Bukowski tekintete kissé nyomasztó egy ilyen, szemtől-szembe helyzetben. És azt is megtanultam a Bukowskit egész jól ismerőkkel való beszélgetéseim során, hogy nála semmi jósolható meg előre. Arról szintén fölvilágosítottak, hogy tolerálni fog engem és a kérdéseimet, de csak semmi szívélyeskedés. Ezért lep meg igencsak a viselkedésével, ahogy utat mutatva kényelembe helyez, a kezembe lök egy sört, és kijelenti: „Egész nap söröztem, de nyugi, kölyök – nem fogom kiverni valamelyik ablakot az öklömmel vagy verem szét az egyik bútort. Meglehetősen jóindulatú sörívő vagyok...többnyire. A whisky sodor bajba. Ha emberek társaságában whiskeyzek, esetleg megbolondulok, harcias vagy vad leszek, abból eredhetnek gondok. Szóval ha whiskeyre kerül sor, próbálok magamban iszogatni. Ez egyébként a jó whiskyívő jele – a magányos ivászat arra utal, hogy tiszteled. A whislytól még a lámpaernyők is másnak látszanak. Norman Mailer rengeteg baromságot mondott, de az egyik kijelentése szerintem szenzációs. Azt mondta, 'A legtöbb amerikai lelki inspirációit részegen szerzi, és én is ezek közé az amerikaiak közé tartozom.' Ezt a kijelentését 100 százalékig elfogadom, a *Meztelenek és holtak* meg ott rohadjon meg. Csak az embernek oda kell figyelnie, hogyan egyeztetni össze az alkoholéhségét a nemi életével. Egy okos férfi akkor jár el a legjobban, ha még elázás előtt elintézi a dolgot, mivel az alkohol működésképtelenségre ítéli azt az ócska nyelet ott lenn. Én eddig elég sikeresen tartottam szem előtt ezt a szabályt.”

Vigyorogva számol be arról is, hogy éppen érkezésem előtt ment el egyik nőismerőse. „Biza, azon a kanapén kaptam el, amin most ülsz. Fiatal volt, 23-24 lehetett. Elment, de csókolni azt nem tud. Fene se érti, miért olyan a fiatalokkal smárolni, mintha egy locsoló-csővet tartanál a karjaidban? Krisztusom, a szájuk nem dolgozik, fogalmuk sincs az egészeiről. Ah, na, csak semmi nyafogás. 36 óra alatt három különböző hölgyemény. Ember, de tényleg, a nők sokkal szívesebben döngöttek költőkkel, mint másokkal, még a német birkapásztorokat is lepipáljuk. Ha ezt tudtam volna, nem 35 évesen kezdtem volna el verseket írni.”

A gyermekkora jön elő, számos részlet, többségükben fájdalmas emlékek: felnőtté válni Los Angelesben, miután kivándoroltak szülőhelyéről, a németországi Andernachból; a szörnyű keléses kórság az arcán és a hátán; tejesember apjának szüntelen ütlegei, aki poroszos nevelési elveit a végletekig fokozta, és szinte minden áldott nap eltárgyalta fiát a fenőszíjjal a legkülönfélébb képzelte bűnök okán; már kissrácként megtapasztalta az idegenség, izoláltság, sehová sem tartozás érzéseit, hogy egyszerre áll szülei alatt és fölött, egyszerre ördögi és angyali. „A sulis hülyéje mindig vonzódott hozzám” emlékszik vissza. „Tudod, az elbaszott srác, akinek keresztbe álltak a szemei, nevetséges ruhákban járt, s mindegyik kutyaszarba belelépett. Ha tíz mérföldes körzetben csak egy is akadt, ez a kölyök tuti beletrappolt. Szóval valamennyire én is megvetettem, mégis azon kaptam magam egyszer csak, hogy komák vagyunk. Együtt ücsörögtünk a nyomorult mogyoróvajás szendvicseinket majszolva az udvaron, és bámultuk, ahogy a többiek játszanak.” Néhány iskolatársa rendszert csinált szerencsétlen haverja elagyalbugyálásából. Ám valamilyen okból kifolyólag Bukowskit nem bántották. „Azt fölfogták, hogy hasonlítottam hozzá, majdnem olyan elbaszott voltam, velem azonban óvatosabban viselkedtek” mondja. „Talán valami pluszt láttak bennem, valamit a magatartásomban, ami miatt nem vetették rám magukat. Talán a vad tekintetem, nem tudom, de úgy tűnt, megéreztek, ha engem megkóstolnak, bajba kerülhetnek. És szerintem bajba is kerültek volna.” Hangja elengedett, közömbös, mégis átjön rajta némi keserűség. „Jócskán megkeményítettek apám pofonjai. Az öreg megacélozott, fölkészített a világra.”

Egy éjjel, 16 évesen részegen állított haza, fölfordult a gyomra, és lehányta a nappaliban a szőnyeget. Apja megragadta a nyakánál, és nyomni kezdte lefelé, hogy beletuszkolja az okádékba az orrát, mint egy kutyanak. A fiú nem bírta tovább, fölpattant, és állon vágta apját. Henry Charles Bukowski Sr. padlót fogott: sokáig ott is maradt. Soha többé nem próbálta móresre tanítani a fiát.

Charles ezidőtájt kezdett el közkönyvtárakba járni. Úgy döntött, a magafajta társtalan srác jól teszi, ha írónak áll, az íróssággal járó magány vonzotta. A könyvtárakban az irodalom hőseit kereste. A polcok között jártában lekapott egy-egy könyvet, végigpörgette, és ha érdekesnek találta a fölütött oldalt, kivette otthonra a kötetet. „Jöttek az írók egymás után” mondja, „egy idő után pedig rájöttem, hogy olyanokat fedeztem föl magamnak, akik kiállták az idő próbáját. Szerettem az oroszokat, Csehovot és a többit. Meg még másokat, főleg régieket. Egyik nap rábukkantam egy könyvre Josephine Lawrence tollából, *Főhajítás fáknak és köveknek* címmel. Megfogott a cím, erre átlapoztam, de a tartalma már nem tetszett annyira. Ezután levettem a mellette lévő, belenéztem, és azt mondtam magamnak, ‘Hé, ez a rohadék tud írni.’ D.H. Lawrence könyve volt. Ez majd visz egy kis színt az életedbe.”

A kortárs amerikai szerzők rettentően kiábrándították. „Gondolkodtam a dolgon, ‘Biztosra mennek; visszafogják magukat, kerülők a valóságot.’ Legalábbis azt a valóságot, amit én érzékeltem. Elképzeltem őket, ahogy a könyvtárban ülve az asztalra bukik a fejük az álmoságtól, előttük nyitott könyv, fejük fölött legyen zümmögnek. Ez egész jó kommentár a könyveikhez, ha? Ja, azt hiszem, összefoglaltam, mit is gondoltam az írásról akkoriban. Na és a költők – Jesszusom! Gyerekkoromban mindenki úgy képzelte, a költők puhányok. Könnyű belátni, miért. Úgy értem, lehetetlenség volt kislabizálni, mi a lószart akarnak. Mondjuk a vers arról szól, hogy valakit szájon töröltek, a költő viszont soha nem mondta ki, hogy valakit szájon töröltek. Az olvasó tizenhatszszor is átküzdötte magát a kibaszott sorokon, hogy összerakjon belőle valamit. Szóval amikor beütött ez a kórság a prózába és költészetbe, azt gondoltam, van esélyem, mert sápadt, élettelen írások születnek. És ez nem azt jelentette, hogy én olyan jó lettem volna, ők voltak átkozottul gyengék.”

A fiatal Bukowski novellák százait vetette papírra, csak éppen rossz helyre küldte el őket, mint a Harper's vagy az Atlantic Monthly, amelyik lapokban mind stílusa, mind témái esélytelenül pályáztak megjelenésre. A kéziratok egyre csak jöttek vissza, ő pedig arra az eredményre jutott, nem elég jók, ezért kivágta valamennyit. 25 éves korára erőfeszítései annyira hiábavalónak tűntek, hogy írói ambícióit teljesen föl akarta adni. Nyakába vette az országot, és tíz év ivás következett, amikor életét hatos csomagokban és lőrésflaskákban mérte. Védelési rohamai mellé számtalan lehetetlen munka (még egy texasi bordélyban is volt ajtónálló), számos éjszaka a dutyiban és pár félig komoly öngyilkossági kísérlet is társult.

És ott volt a Jane nevű nő. Egy bárban találkoztak, és évekig éltek együtt vagy külön. Két közös tulajdonságuk akadt: a vesztes oldalon álltak és ittak. Jane éppen akkor tántorgott ki egy tönkrement házasságból hátrahagyva gazdag ügyvéd férjét. Tíz évvel volt idősebb Bukowskinál: abban a korban járt, amikor „még szépen együtt van egy nő, de már a szétesés határán egyensúlyoz, és ekkor a legszexisebbek a szememben”. Jane volt az első nő, aki gyengédséget vitt az életébe, Bukowski bele is melegedett az érzés művelésébe. 22-23 éves koráig meg se próbált lefeküdni senkivel, túl érzékenyen érintette saját csúfsága, aztán amikor már üldözni kezdte a nőket, azaz kellett szembesülnie, csak át akarják verni. Ennek eredményeképpen Jane vonzódásában annyira föloldódott, hogy még akkor is vele maradt, amikor Jane kezdett más férfiakkal is flörtölgetni és ágyba bújni.

Jane végül belepusztult alkoholizmusába, néhány évvel később pedig, 35 éves korában, Bukowskit is majdnem elérte a vég a könyörtelen piálás eredményeként. Tizenegy pint vért pumpáltak bele az L.A. Megyei Kórházban, hogy túlélhesse vérző fekélyét. Fölépülésekor az orvosok megmondták neki, még egy korty ital, és az lesz utolsó. Ettől annyira ideges lett, hogy gyorsan besétált a legközelebbi bárba legurítani pár sört – szép kezdet a legenda kiteljesítéséhez. Miután felépült, szigorú napirendre tért át. Éjszakánként a sivár belváros postahivatalában robotolt. Hajnalban, hazaérve mocskos lakásába, bekapcsolta a rádiót, hogy keressen rajta valami klasszikus zenei állomást, leült ütött-kopott, öreg Royal írógépe

elé. És némi whisky, düh és kétségbeesés keverékétől hajtva verseket kezdett írni: direkt, kegyetlenül őszinte hangú poémákat tele fájdalommal és ellenséges érzésekkel, mégis sugárzott belőlük némi együttérzés, életigenlés. El is küldte őket néhány kis lapnak és underground kiadványnak, akik – teljes meglepetésére – rendszeresen közölték munkáit. Hamarosan pár független kiadó gyűjteményes köteteket adott ki a neve alatt. Viszonylag gyorsan szert tett némi hírnévre mint tehetséges underground költő, és az előjelek szerint várt még rá egypár elismerés. 1963-ban John William Corrington író és kritikus azon spekulál Bukowski, *It Catches My Heart In Its Hands* című könyvének bevezetőjében, hogy „századunk végén a kritikusok talán majd joggal jelentik ki, hogy Charles Bukowski életműve vízvázlasztónak bizonyult a Pound-Eliot-Auden éra és az új korszak között, amelyekben az emberi hang újra beszélni kezd. Ő tette félre a Pound-Eliot-Auden periódus formális, szűnni nem akaró módon dagályos dikcióját, s nyúlt az affektálástól, manírtól mentes beszédmódhoz, lecserélte az egyetemi és kereskedelmi folyóiratokat megtöltő akadémiai stílust, amelyekben Pound és társai imitációinak imitációit olvashattuk csak. Amit Wordsworth elméletben követelt, amit William Carlos Williams véghez akart vinni és amit Rimbaud véghez is vitt Franciaországban, angol nyelvterületen Bukowski valósította meg.”

Szenvedélyes okfejtés. Mindeközben a frissen beharangozott zseni ideje nagy részét továbbra is levelek válogatásával töltötte. Egészen 1970-ig, amikor is elsőszámú kiadójának – John Martinnak a Black Sparrow Presstől – a bátorítására összekapart magában annyi bátorságot, hogy kilépjen a postától. Annyira bepánikolt a lépéstől, hogy föladta mindennapi biztonságát, hogy három hét alatt papírra vetette első regénye, a *Post Office* eredeti verzióját – a *M.A.S.H.* polgári szolgálatos változata –, amiben a munka agyzugorító unalmát, agyonbürokratizált tébolyultságát ecseteli, értesülünk rövid, bizarr házasságáról egy szerencsés texasi örökös-nővel („Akkor eljátszottam az egyetlen esélyemet, hogy milliomos legyek”), és képbe kerül kapcsolata lányának Marinának (akit szeret, hetente meglátogat és támogat) anyjával.

Mára már kényelmes, de nem égbekiáltóan magas honoráriumai-ból, fölolvásaiból és az L.A. Free Press számára rendszeresen

írandó *Egy vén kujon jegyzeteiből** él. A nagy kaszálás még várat magára. Csodálkozó tekintettel meséli: „Itt ülök, próbálok kicsi-holni valamit magamból, erre valaki rám csörög, hogy szeretne filmet csinálni valamelyik művemből – Erre előhozakodok a szerzői százalékkal meg a kétéves opcióval, hogy lesz ebből hasznom, nem zsiros profitom, s közben azon töröm a fejem, 'Atyaisten, mi folyik itt? Mi a fene folyik itt?' Most, hogy lett egy kis hírnevem, hirtelen emberek állnak az ajtóm előtt. Csak óvatosan. Úgy érzem, ura vagyok a helyzetnek, de azért csak óvatosan.”

És mi lesz akkor, ha iszonyú nagy pénz fut be a kasszába?

„Valószínűleg elkapnám a hájfejet, és nagyon rosszindulatú, mocskos dolgokat vágnék a fejéhez. Teszteljenek le. Nem, az igazság az, nem hiszem, hogy át tudná venni a hatalmat fölöttem, túl sok mindenben mentem már keresztül, túl sokáig jártam az élet iskoláját.”

Taylor Hackford, a költőről készülő dokumentumfilm producere, illetve a Post Office megfilmesítési jogainak birtokosa szerint Bukowski ambivalens érzéseket táplál kései sikere iránt. „Néha úgy érzi, az elismerés, amiben végre része van, megérdemelt és régóta esedékes” véli Hackford. „Máskor meg úgy véli, valaki biztos az évszázad tréfáját űzi vele, hogy egyszer beállítanak hozzá, fölmarholják az írógépét, és kijelentik, csak vicceltek. Állandó küzdelem zajlik benne két érzés között: hogy ő az egyik legjobb; a másik pedig a mélységes bizonytalanság. Szerintem jól elvan, amíg nem kerül túl messzire az írógépétől. Az biztos, padlóra tudná küldeni, ha sokkal több fölolvastatást kellene tartania, keresztül-kasul utazgatnia az országban, repülőket után rohángálnia, szállókban laknia. A fölolvastatások előtt mindig pánikol, ezért iszik előtte, közben és utána, ezt az áldozatot követelik meg tőle. Tisztában van ennek veszélyével. Elolvasott ebben a témában egy szenzációs könyvet, *Ami megölte Dylan Thomast* a címe. Amennyiben határt szab a fölolvastatásoknak és az alkoholnak, rengeteget fogunk még hallani róla a jövőben.”

Bukowski saját bevallása szerint most van a csúcson. „Kevesebbet írok, de sokkal jobban. Minden soromra odafigyelek. Jókorá kétség szorult belém, ezért tudom, helyesen mérlegelem a dolgaimat. Most

---

* A mű magyarul *Balázs Attila* kitűnő fordításában jelent meg: Budapest, Ferenczy Könyvkiadó, 1994. (A szerkesztő megjegyzése)

minden összejött. Megtaláltam az utamat. Legyőzhetetlen vagyok. A holnap reggel már más tészta. Ki tudja, talán minden összeomlik, megveszek, tomboló őrült leszek, meghágok egy kecskét vagy hasonlók. Mindig fennáll az esélye annak, hogy a nyomortelepen végzem, és bort iszogatok a fiúkkal. Sosem hozakodnék elő velem, hogy költő vagyok meg az efféle elvetélt szarságokkal. Csak ülnék ott, innánk, én meg azt mondanám, 'Nos, komáim, gondoltam, így is alakulhat'."

A sörök már le is gurultak, mélyen ülő szemei pedig már jócskán véreerek a bozontos szemöldökök alatt. Az asztali lámpa fénye pont a feje körül világít. Csak éppen nem passzol ide. Kicsit májba-josan fest, de úgy tűnik, jól érzi magát.

Arról kérdezem, szerinte mennyire befolyásolta az életét külseje. „Nem tudom. Feltételezhetően abban játszott szerepet, hogy magánykedvelő lettem, ám ez a tulajdonság éppenséggel jól jön egy írónak. Tudom, az arcom miatt több könyvem kel el. Az *Erections* borítójára kitett, rólam készült arcfotó megdobta a könyv eladási méreteit. Azon a képen annyira vérfagyasztó, pépes, minden határon túlra menő az ábrázatom, hogy megállnak a látványra az emberek, és kíváncsiak lesznek rá, kiféle-miféle is ez a tébolyodott, aki rájuk néz. Úgyhogy nekem szerencsét hozott az a sok szarság, amin keresztülmentem, mert mostanra itt vagyok: lám a balek, s emiatt kelnek el a könyveim."

Amikor pedig a nőkre terelődik a szó...

„Finom kérdés – elrémiszti őket ez az arc?"

Nem, ma már megszámálhatatlan nő találja vonzónak, ugye?

„Ja, a legkülönbélebb megjegyzéseket teszik rá. Például, 'Csodálatosabb arcod van, mint Krisztusnak!' Ami elsőre kitűnően hangzik, de amikor belegondolok, Krisztus arca nem is lehetett olyan lenyűgöző. Viszont sok nő imádja a rusnya ábrázatot, bizony. Ezt határozottan állíthatom. Vissza akarnak ringatni a paradicsomba. Ez ellen soha nincs kifogásom."

Megszólal a telefon, a párbeszédéből ítélve Linda King lehet az. „Nem. Ma este nem tudok átmenni. Interjút készítenek velem." Rám pillant és fölemeli a hangját, hogy biztosan halljam. „Igen, jött ez a srác attól a vadállat, perverz laptól, de úgy tűnik, kurvára

tisztel: tíz dolláros frizura, egyedi szabású ruha, Florsheim csizmák. Miket mondogatok neki? Csak hazugságokat, mi a lószart lehetne mást? Úgy látom, be is veszi őket.”

Miután leteszi, azzal hozakodom elő, mintha írásaiban valamivel finomabb hangot ütne meg a nőkkel kapcsolatban, és megkérdezem, hogy ez a Lindával való alapvetően boldog, még ha eléggé bizonytalan viszonyának köszönhető-e.

Megvakarja patkányszürke szakállát. „Hát, talán bevallhatom, kicsit meglágyultam. Sok vád ért, hogy gyűlölöm a nőket, de ez egyáltalán nem igaz. Egyszerűen csak a legtöbb nő, akibe belebotlottam életem során, nem volt éppen főnyeremény. Lefeküdtünk aludni, és mire fölébredtem, már meg is léptek a pénzemmel. Ha egy férfi bemegy a kupiba, megkap egy kurvát, ennyi az egész. Huszonévesen ismertem meg Jane-t, és ő volt az első az életemben – az első személyiség, ami azt illeti –, szeretetet mutatott felém. Akkor figyeltem föl életemben először azokra az apró ostobaságokra, amik elvégzése az egymás iránti törődésre sarkallja őket, mint például együtt heverészni az ágyban vasárnap délelőtt és olvasgatni az újságot, vagy elkészíteni az ételt. Gyengéd, érzelmős dolgok.

Megpróbálom kicsit fölzaklatni, ezért fölidézem pár múltbéli, ellentmondásos kijelentését a nőkről. Egyrészt, „a nők a világminőség legcsodálatosabb találmányai” másrészt, „egyetlen férfinak sem ajánlanám, hogy nővel kezdjen”.

„Rendben. Mindkét megállapítás tökéletesen igaz. Semmi ellentmondás. Következő kérdés.” Elvigyorodik, majd kiissza sörét: tudja, sikerült megkerülnie a választ. Aztán mégis úgy dönt, kifejti a dolgot. „Hadd meséljek el egy kis történetet, kölyök. Linda előtt négy évig éltem magányosan, és egészen jól éreztem magam. Eljutottam arra a pontra, amikor már nem akartam újfent átélni egy kapcsolatot ennek minden feszültségével. Nem akartam időt fecsecelni rá. A nők szörnyen föl tudják falni az idődet. Ha pedig költőnek állsz, elvárják tőled, hogy egyre csak nemes, dicsőséges, mélyreható témák fröcsögjenek belőled az élet értelméről. Jesszusom, ez nekem nem megy. Mit mondhatnék nekik? Dugni akarok, ez minden. Szóval ha négy-öt napnyi együttlét után a legmélyenszántóbb mondatod az, hogy, ‘Hé, bébi, nem húztad le a végét,’ elkezdik törni a fejüket, ‘Miféle istenverte költő ez?’ Rengeteg erődet emészti el,

hogyan ebbe belenyugodj. A négy év során fokozatosan elhatároztam, kilépek a szoknyába bugyolált puncikat hajszolók falkájából. Meló után hazajöttem, sör, szimfonikus zene, egy bútor darab, amire lehajthattam a fejem meg az írógépem. Rengeteget maszturbáltam és írtam, így egész jól alakult az életem. Az írás végül is minden nőnél fontosabb. Viszont tartozom egy vallomással: a reparálás igen távol áll a valódi élménytől. Ha egy számodra kedves nővel vagy, és az ágyban is minden rendben, magán az aktuson túli dolgok ugyanúgy belépnek a képbe, egyfajta lelki kommunikáció, amiért minden nehézséget érdemes elviselni – legalább is az éjszaka hátralévő részében. Úgy értem, ott fekszel, maszturbálsz, csépeled azt az óriási, rusnya vörösséget a duzzadó vénákkal, miközben arról fantáziálsz, még a napvilágot is kinyomod valami nőcskéből, utána meg elterültödben azon jár az agyad, 'Hát, éppen elment ez is, de valami hiányzik. A lelkek párbeszéde'."

Alkalmas pillanatnak tűnik, hogy előhozakodjam, mennyire veszi komolyan a nagy szerető titulását, amit történeteiben is ápolgat. Bevallom neki, hogy Linda megosztott velem egy információt: „Nagyon kreatív szerető. Öt éve vagyok mellette, és ha nem lenne ilyen ügyes, természetesen találhattam volna mást."

„Nos, ebben elismerem bűnösségemet" jelenti ki tárgyilagosan. „És be is ismerhetem. Jó szerető vagyok. Legutóbb az voltam, nem is oly régen. De szerintem Linda valószínűleg a szexuális felfedező hajlamról beszélt, odalent nyelvelgetni eddig még nem kipróbált mozdulatokkal. Mintha egy történetet, egy poémát vetne papírra az ember – nem mindig ugyanúgy akarod összehozni, mert különben unalmassá válna a dolog. Nehéz megmagyarázni...Ösztönösen próbálok frissességet, izgalmat vinni a dolgokba. Például állva csinálni, hogy változtassak a ritmikán. Nekem állva is megy az istenverte lábaimmal. A legtöbb testrészem szart se ér, de a lábaim, akár a dinamit. Na meg a golyóim. Bűvöletes tökeim vannak. Nem kibaszásból mondom, de ha a dákóm egyenes arányban lenne a mogyoróimmal, minden időnk egyik legnagyobb díjnyertes csődőre lennék. De félre a tökösségemmel. A képzelet a kulcsszó. A kreatív aktus."

Ah, Linda azt is említette, neki kellett megtanítania az orális szexre.

„Ha?"

Linda mondta, hogy soha nem próbálkozott a cunnilingus techniká-

jával, mielőtt találkoztak. „Ammmmmmm. Krisztusom, nem kellett volna azzal előhozakodnia, milyen kiváló szerető vagyok, ugye?” A számkivetett arcán önelégült vigyor és harag keveredik, talán. „Jó, ez az igazság, összeismerkedésünkkor szinte azonnal előjött vele, hogy a történeteimből ki tudta olvasni, soha nem gyakoroltam ezt a technikát. Ne kérdezd, miképpen jött rá. Mindenesetre azt mondta, ez nevelési hiányosság. Nekifogtunk kiigazítani, sikerrel. Betakartam nyelvem valóságával, hogy tetszik? Aztán azt javasolta, új technikákat kell kipróbálnom egy másik nővel. Ebben is igaza volt. Ez kizárólag azt bizonyítja, hogy egy aggastyánnak sosem késő új trükköket tanulnia. Íme egy Bukowski bölcsességei közül.”

Oda a sör, megéhezett. Föláll, és szinte parancsolóan kérdezi meg – „Nem kellene ennünk valamit? Elég rég kezdtem el sörözni, és azóta egy falatot sem ettem.” Néhány perc múlva már a Nyugati sugárúton kígyózunk végig 67-es Volkswagenjében ülve („Addig fogom hajtani ezt a rohadékot, amíg szét nem esik”), és kijelenti, egy Pioneer Chicken büfén alább nem adjuk. „Évek óta oda járok, ha piás vagyok, és nincs otthon kaja. A lényeg az, hogy kiszúrjam a vörös szirénát a visszapillantóban. Nem engedhetem meg magamnak, hogy leintsenek...akkor oda a jogsim. Szerinted leszorítanak a padkára? Mit mondanék nekik, hogy én vagyok Charles Bukowski, a földkerekség egyik legnagyobb poétája? Hogy varázslatos golyóim vannak? Szerinted bejönne a kékruhásoknak?”

Az előttünk lévő autó lefékez, mert pirosat kapott, aztán megint zöldre vált a lámpa, de most nem mozdul. Bukowski az ablakon kihajolva zúdítja rá szitkait. „Nyomás anyabaszókám! Gázt neki! Mozdítsd arrébb a picsádat!” A sofőr idegesen tekintget körbe, végül nekilódul. „Láttad a seggfejét? Lefogadom, hogy turista, talán Chicagóból...Igen, imádom ezt a várost. Na, dehogy szeretem, viszont ez az egyetlen hely, ahol mindig is élni akartam. Máshol nem tudnék írni. Remélem, itt halok meg. Na nem most, majd úgy 80 körül. Az egy elfogadható kor a halálhoz. Az még 25 év. 25 év alatt rengeteg szarságot lehet még papírra vetni. Hé, ma este egész jól érzem magam. Most úgy vélem, menni fog 80-ig. Akad némi probléma a gyomrommal, a májamon ott a megtelt tábla, az aranyerem pedig világaluralomra tör, de kit érdekel. Megcsinálom. Elég makacs vagyok, hogy sikerüljön.

A Pioneer Chickenbe érve rendelünk kér garnélarákos menüt. Kint ülünk le, eszegetjük a rákot meg a vízenyős sült krumplit, Bukowski töprengeni kezd, bármiféle kérdezgetés nélkül fog emlékei földidézésébe, apja ütlegeinek lehetséges hatásairól spekulál, megelevenednek vándorévei. Ittasan, fáradtan, zilált fővel méri végig az arra haladó fiatal párt, majd egy vallomásba fog: „Tudod, valahogy egész életemben valótlannak, bizarrnak éreztem magam. Mindig is komoly gondjaim akadtak a többiekkel való összeférhetőség terén. Mindig is elbaszott valaki voltam – az a típus, aki rosszat szól, akitől rosszkedvűek lesznek az emberek. Néha rám jön, hogy nem igazán tartozom ehhez a világhoz.” Szünet. „Mondhatom, nem szeretem az embereket, tényleg feszültté válok a közelükben. Csak ültem a régi lakásomban a nyitott ablak előtt, gépelgettem és a járdán elhaladó embereket bámultam. És belefoglaltam őket a munkáimba. Talán majd most, némi sikerrel a hátam mögött, megnyugodhatok, üzenhetek valami kedveset is az embereknek ahelyett, hogy folyton én legyek a tüske a körmük alatt.” Rám néz, folytatná, aztán mást gondol; talán az jár a fejében, túl sokat beszélt. Vége a töprengés perceinek. „Ah, a pokolba, együnk inkább és méricskéljük az erre járó prostikat.”

Visszamegyünk, leparkol az utcán, a házikójához közel. Kezet rázunk a járdán. „Nézd, kölyök” mondja, „nekem nincsenek barátaim, csak ismerőseim. Most már te is az vagy.”

„Bukowski” válaszolom, „maga rendes fickó – nem rossz egy tüske kétől.”

Fölnevet, megrázza a fejét, majd elindul vissza a lakásába, vissza a magányába.

Domokos Tamás fordítása